

УДК: 911: 3: 33: 338.48

**ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ „ЯВОРІВСЬКИЙ”****Н. Паньків***Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Дорошенка, 41, 79000, м. Львів, Україна*

Схарактеризовано перспективи розвитку туризму в національному парку „Яворівський”.
Ключові слова: національний парк, туризм, екологічна територія, розвиток.

Інтенсивний соціально-економічний розвиток та нераціональне використання природних ресурсів супроводжується руйнуванням і забрудненням навколишнього середовища. В цих умовах актуальним стає екологічне виховання населення, особливо молоді.

Україна проголосила туризм одним із пріоритетних напрямів розвитку національної економіки та культури, прийнявши 1995 р. Закон України “Про туризм”. У цьому законі зазначено, що державна політика в галузі туризму передбачає залучення громадян до ознайомлення із історико-культурною спадщиною та природним середовищем, а також забезпечення туристично-ресурсного потенціалу.

Особливо важливу роль в організації та розвитку туризму в Україні відіграють національні природні парки. Їхня частка у структурі природно-заповідного фонду сьогодні становить 20,9% і невпинно зростає сьогодні. Мережу національних парків в Україні почали формувати 1980 р., і до 1993 р. вона збільшувалась досить повільно. Проте протягом останніх років створено декілька національних парків у різних географічних регіонах України.

З кожним роком національні парки стають популярнішим типом природоохоронної території. Наукові основи у використанні цих природних систем розробляють у зарубіжних та українських наукових школах. Головні критерії визначення менеджменту національних парків, виконавча та законодавча діяльність, висвітлені в навчальному посібнику М.М. Кукурудзи [6]. Окремі аспекти природоохоронної діяльності розглянуті в монографіях С. Стойка [7], О.О Бейдика [1], В.І. Мацоли [4], а також в нормативних документах [2, 3, 5].

Національний природний парк “Яворівський” у шість років функціонує на території регіону Розточчя. Це природоохоронна, рекреаційна, культурно-освітня та науково-дослідна установа загальнодержавного значення, створена з метою збереження, відтворення й ефективного використання природних комплексів та об’єктів Розточчя, які становлять особливу оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність.

Туристично-рекреаційна діяльність уже межах парку охоплює систему заходів, що передбачає залучення громадян до вивчення історико-культурного та природного туристич-

тично-ресурсного потенціалу довкілля, з метою оздоровлення населення, поліпшення екологічних, соціальних умов проживання.

Згідно з чинним законодавством, туристично-рекреаційну діяльність у національному природному парку проводять у зоні регульованої та стаціонарної рекреації. В зоні регульованої рекреації дозволено короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд мальовничих та пам'ятних міст, а також облаштування екологічних стежок та туристичних маршрутів. Зона стаціонарної рекреації призначена для розміщення готелів, мотелів, кемпінгів; тут ведуть довготривалий відпочинок, організований туризм та санаторно-курортне лікування.

Створення у національно-природному парку рекреаційно-туристичних зон та перетворення їх у високоприбуткові рекреаційні комплекси, передбачає таке:

- забезпечення привабливих та комфортних для туристів і рекреантів умов через створення відповідної інфраструктури (рекреаційної, транспортної, комунікаційної тощо);
- інформаційне забезпечення туристично-рекреаційної діяльності об'єкта (проведення рекламної компанії та отримання маркетингової інформації);
- створення систематичного джерела інформації про рекреаційно-туристичні можливості території та послуги;
- підготовка та навчання спеціалістів з надання рекреаційно-туристичних послуг;
- створення рекламної продукції (буклети, довідники, фотоальбоми, путівники, теле- та радіопередачі тощо);
- започаткування виробництва сувенірної продукції;
- налагодження контактів та підписання угод на туристичне обслуговування з туристичними фірмами;
- проведення наукових досліджень з приводу впливу рекреаційно-туристичної інфраструктури та діяльності на екологічний стан довкілля.

Звичайно, як і кожна нова справа, запровадження рекреаційно-туристичної діяльності потребує початкових фінансових вкладень. У сучасних умовах розвитком цього напрямку туристичної діяльності можуть займатися підприємницькі структури різних форм власності. Водночас туризм та рекреаційна діяльність є дуже привабливими для залучення зовнішніх інвестицій. Що стосується наукових досліджень впливу рекреаційно-туристичної інфраструктури і рекреації в цілому на екологічний стан довкілля, то в регіоні є достатні передумови – вищі навчальні заклади та академічні установи.

Одна з переваг географічного положення національного парку “Яворівський” – його розміщення в межах економічної зони “Яворів”, створеної відповідно до Указу Президента України “Про економічний експеримент “Яворів”, яка функціонує згідно з Законом України “Про спеціальну економічну зону “Яворів”. Однак цей закон не передбачає безпосереднього залучення інвестицій для розвитку рекреаційно-туристичної діяльності.

Національний природний парк “Яворівський” має такі ресурси. Тут комфортні кліматичні умови, оскільки він розташований у південній частині Розточчя. Важливе рекреаційно-туристичне значення мають ліси. У регіоні є низка привабливих місць для розвитку пізнавального туризму: численні мальовничі горби-останці зі скельними виходами масивних міоценових вапняків і вапнистих пісковиків, печери, моренні валуни скандинавського походження. Велика кількість ресурсів для розвитку краєзнавчо-пізна-

вального та сакрального туризму: пішого, кінного, велосипедного. Рекреаційно-туристична діяльність парку “Яворівський” поширюється також на територію навколишніх поселень та інші атракційні об’єкти, що розташовані близько до національного парку. Ці об’єкти визначають соціально-екологічну складову туристично-рекреаційного потенціалу (культурно-історичні, архітектурні, археологічні, етнографічні ресурси). До них треба зачислити с. Верещицю (захоронення часів Другої Світової війни, Церква Різдва Пречистої Богородиці), с. Лелехівка (захоронення Першої Світової війни, Дерев’яна церква XIII ст.), смт Івано-Франкове (Троїцький костел 1617 р., собор св. Володимира 1992 р., музей заповідника “Розточчя”, Янівський став, Королева гора) та інші поселення й об’єкти.

Перспективи розвитку туризму та рекреації у національному природному парку “Яворівський” тісно пов’язані з розвитком інфраструктури природоохоронного об’єкта та прилеглих територій. Потрібно належно використати і прикордонно-приміське розташування парку. Безпосередня близькість з Польщею дає змогу розвивати транспортно-транзитну діяльність (функціонування автопорту Краківець, формування автомагістралі А-4 Лісабон–Кавказ у контексті створення європейських транспортних коридорів).

З урахуванням наявних природних і культурно-історичних ресурсів, характеру туристичного освоєння у концепції, що розроблена для проекту організації Яворівського національного природного парку науковими співробітниками Львівського національного університету імені Івана Франка, звернемо увагу на такі напрями туристичної діяльності:

- 1) пріоритетний розвиток безпосередньо на території парку екологічно і пізнавально орієнтованих видів туризму;
- 2) максимальне комплектування туристичних занять у парку з відпочинковим та спеціалізованим (рибальство, мисливство) туризмом прилеглих територій;
- 3) розвиток у прилеглих до природного парку населених пунктах агротуризму, екоосвітніх центрів та екологічно орієнтованих видів чистої продукції.

У межах національного парку адміністрацією та органами місцевого самоврядування запропоновано: створення і обладнання дидактичних стежок (природних “На гору Прислін”, “По долині Верещиці–Лешнівки” та історично-культурної “Крехівські святині”); локальних тематичних стежок “Знищені села Розточчя” та “Ландшафт Розточчя”; транзитних піших маршрутів “Головним Європейським вододілом” та комплексного екскурсійного (автобусного) маршруту “Львів–Жовква–Крехівський монастир–Львівський військовий полігон–Яворівський національний парк–Івано-Франкове–Страчанська печера–Львів”; створення експериментальних локальних поселень.

-
1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2001. – 395 с.
 2. Закон про охорону навколишнього природного середовища // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – С. 6.
 3. Закон про природно-заповідний фонд України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 34. – С. 502.

4. *Мацола В.І.* Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів, 1997. – 259 с.
5. Програма перспективного розвитку заповідної справи в Україні // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 48. – С. 430.
6. *Кукурудза М.М.* Менеджмент національних парків: Навч. посіб. – Львів: Видавничий центр ЛНУ. – 2003 – 127 с.
7. *Стойко С.* Заповідні екосистеми Карпат – Львів: Світ, 1991. – 144 с.

**THE ADVANTAGE OF DEVELOPMENT IN TOURIST'S OF THE NATIONAL NATURAL
PARK „YAVORIVSKIY”**

N. Pan'kiv

*Ivan Franko National University of Lviv,
Doroshenko Str., 4, UA – 79 000 Lviv, Ukraine*

The perspectives of tourism development in park “Yavorivskiy”. Detail characteristics of the national park that is of tourist, cultural and historical, ecological territory of the Ukraine.

Key words: national park, tourist, ecological territory, development, perspective.

Стаття надійшла до редколегії 05.09.2005

Прийнята до друку 30.09.2005